

STREGER I ET FORVIRRET BILLEDE

Strejflys over udvalgte sider af tegningekrisen i 2005-06

D E N N Y V E R D E N

TIDSSKRIFT FOR INTERNATIONALE STUDIER

DIIS • København • 2007

Forord

Vi danskere er ikke vant til at blive lagt for had i den store verden. I det omfang, man i udlandet overhovedet har kendt til eksistensen af vores puslingeland, har man oftest forbundet det med noget hyggeligt og lidt pussenusset à la H.C. Andersen og den lille havfrue (måske endda i den disneyficerede udgave). Eller man kender os måske i ulandene for nogle af vores mange bistandsprojekter, der generelt og med rette har et godt ry. Vi kan ganske enkelt kun med stort besvær forestille os, at nogen kan tænke ilde om os eller simpelthen ikke kan lide os.

‘Muhammedkrisen’ fra slutningen af 2005 til begyndelsen af 2006 kom derfor som et chok for både befolkning og politikere med dens forbrugerboykot af danske varer, de hadske udfald mod landet ved fredagsbønderne i de arabiske moskeer, afbrændingerne af danske flag på gaderne, de talstærke demonstrationer foran og sågar afbrændinger af danske ambassader, osv. – alt sammen i et hæsblesende tempo og under intens og global mediebevågenhed. Krisen er derfor med en vis ret blevet betegnet som landets alvorligste udenrigspolitiske krise i hele efterkrigstiden.

Hvad der gjorde miseren endnu værre, var krisens uforklarlighed. Tidligere kriser havde trods alt handlet om noget reelt og sikkerhedspolitisk, men denne gang var anledningen noget så trivielt som et dusin karikaturtegninger trykt i en dansk provinsavis. At det kunne vække et sådant postyr, var simpelthen ubegribeligt for de fleste danskere. Hvad hr. og fru Jensen slet ikke kunne leve sig ind i – og endnu mindre acceptere – var, at det var religiøse følelser, der blev bragt i spil. Vi bryster os jo af at have adskilt religion og politik, som det sig hør og bør – lige bortset da fra vores specielle ikke-rigtigt-religiøse form for folkekirkelig statsreligion. Skæg for sig og snot for sig – politik i det offentlige rum og religion (hvis det nu ikke kan være anderledes) praktiseret diskret i privatsfæren bag nedrullede gardiner, så den ikke vækker anstød.

Det var næsten som om, hele resten af verden – og især den arabiske del af den – havde fået splinter af troldspejlet i øjnene, så de, med H.C. Andersens ord, “så alting forkert eller kun havde øjne for, hvad der var

galt ved en ting.” Ja, nogle havde måske endog fået spejlstumper i hjertet, hvilket var ganske grueligt, da deres “ hjerte blev ligesom en klump is.” At man i den muslimske verden ikke forstod at værdsætte vores frejdige brug af den grundlovssikrede ytringsfrihed eller vores særligt finurlige sans for humor, blev slet og ret opfattet som urimeligt, og de fornærmede arabere (m.fl.) derfor som ‘forhærdede tidselgemytter’ og deres danske medløbere som intet mindre end dårlige danskere eller sågar udanskere, der burde rejse hjem, hvor de kom fra.

Mange danskere fik af krisen blot bekræftet deres forestillinger om muslimer (inklusive deres danske medborgere af denne religiøse observans) som langskæggede fanatikere med vilde øjne og onde hensigter, der blot pønser på at blive mange nok til at kunne tvangskonvertere resten af befolkningen fra vores moderne og verdslige (ja, næsten slet ikke religiøse) folkekirke-lutheranisme til en middelalderlig form for islam, hvorefter vi må vinke farvel til både flæskestegen og de kælderkolde pilsnere og herefterdags henslæbe tilværelsen med obligatoriske daglige bønner, offentlige piskninger og håndsafhugninger samt æresdrab på familie og venner. Tegningekrisen cementerede med andre ord mange danskeres i forvejen karikerede forestilling om en verdensreligion, der ikke blot er nærmere beslægtet med vores egen, end mange gør sig klart, men som også tæller langt over en milliard tilhængere verden over, herunder et ukendt antal danske medborgere.

Krisen forstærkede utvivlsomt også troldspejlbilledet af Danmark i den muslimske verden som et land befolket af forhærdede islamofobere, der foranstalter rituelle offentlige afbrændinger af Koranen, morer sig med at tegne billeder af Profeten med grisetryne – og med en regering, der er med til at invadere og besætte muslimske stater på grundlag af løgnehistorier og med en statsminister i spidsen, der tilsidesætter alle diplomatiske protokollater for at undgå at blive konfronteret med muslimske landes officielle repræsentanter.

Det er dele af dette forvirrende billede, DIIS med dette nummer af *Den Ny Verden* har sat sig for at kaste lys over. Der er ikke på nogen måde tilstræbt nogen udtømmende belysning af alle krisens mange facetter – det er der andre værker, der har forsøgt – snarere blot strejflys på udvalgte sider af krisen, anskuet fra forskellige akademiske discipliner.

Dietrich Jung giver i sin artikel ud fra en religions- og videnssociologisk vinkel en indføring i nogle af de islamiske bevægelser, der spillede en rolle under krisen, ikke mindst salafismen. Og med udgangspunkt i en fransk pendant til (eller udløber af) tegningekrisen kaster *Ulla Holm* i sin artikel lys over de forskellige europæiske forestillinger om, og traditioner for, forholdet mellem religion og politik – der blandt andet afspejlede sig i de forskellige holdninger til den danske regerings håndtering af krisen.

To artikler af *Nikolaj Petersen* og *Hans Branner* analyserer krisen ud fra småstatens specielle situation, hvor man ikke som stormagterne kan ændre på de internationale spilleregler, men må spille efter dem – dog med mulighed for valg af forskellige roller.

Endelig belyses i *Frands Pedersens* og *Bjørn Møllers* artikler nye aspekter i det internationale diplomatiske spil, som et lille land som Danmark også må lære at spille – herunder det offentlige postmoderne diplomati, hvor de professionelle diplomater kan se sig overhalet af rejsende imamer, private virksomheder eller gadens såkaldte parlament.

Bjørn Møller, seniorforsker ved DIIS

